

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

III. Duo dubia de loco, & tempore, in quibus prima lux incepit, expediuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

CAPVT III.

Duo dubia de loco, & tempore, in quibus prima lux incepit, expediuntur.

1.
Dubitatio.
acci-ca illū
1. opinio a-
pud Bonau.

Prima dubitatio est, quanta mora inter primam rerum creationem, & productionem lucis, prout facta narratur per illa verba, *fiat lux*, intercesserit. Quam dubitationem tractat Bonauentura in secunda questione distinctione 13. articulo primo, question. 2. ad ult. & duas refert opiniones. Vna est, creationem celorum productionem lucis ordine tantum naturæ, non verò duratione reali præcessisse. Loquitur autem de productione lucis peculiari prout facta significatur per illa verba, *fiat lux*. Vnde quia ipse existimat, illam lucem fuisse nubem lucidam, quæ in eodem instanti, in quo facta est, cepit illuminare. Consequenter ait, iuxta hanc opinionem creationem orbis, & illius nubis, & illuminationem orbis simul tempore esse factas, ac subinde nullam moram realis durationis inter primam creationem, & opus primi diei intercessisse. Et hanc opinionem tribuit Hugoni de sancto Victor. & ipse Bonauent. problematice illam sustinet cum alia statim referenda. Fundamentum huius sententiæ esse potest, quia mundus in primo die fuit conditus, in quo etiam facta est lux, vt Ecclesia in quodam hymno Dominica diei in matutino canit, & ex Scriptura sumitur, quatenus dicit, mundum sex diebus fuisse factum, Exod. 20. & 31. Ergo creatio mundi in aliquo horum dierum est facta, & non nisi in primo, in quo etiam facta est lux: ergo in eodem die fuit vtraque facta, ergo non oportet, distantiam temporis inter illas actiones cogitare.

Eius fund.

2.
Reijcitur
tamen dicta
opinio.

Sed hæc opinio sustineri non potest, nisi accedendo ex parte ad sententiam Augustini, nimirum, quod tenebræ, de quibus dicitur, quod erant super faciem abyssi, nunquam in re ipsa fuerint, sed tantum cogitatione nostra (vt ita dicam) quia essent, si corpus illuminans non adesset. Quod nobis placere nullo modo potest propter rationes supra tactas, ob quas omnino verum censeo, quod supra dixi, tenebras realiter præcessisse saltem in hoc hemisphærio, prius quam à sole illuminarentur. Quam sententiam docet Diuus Thomas 1. p. question. 66. artic. 1. & in 2. distinction. 13. quest. 1. artic. 4. vbi dicit esse magis consentaneam Scripturæ, eamque tribuit Basilio, & Chrysostomo, etque omnium Græcorum, & Ambrosij libr. 1. Exaëmeron. ca. 8. & Hieronymi Epist. 83. ad Oceanum: & Hugonis de sancto Victor. libr. 1. de Sac. p. 1. cap. 6. & 9. Bonauent. vero non designat locum Hugonis, vbi contrarium dixerit. Ex hac autem resolutione manifestè sequitur aliquem ordinem realis durationis inter creationem, & productionem lucis intercessisse, ratione cuius prius duratione fuerunt tenebræ, quam lucis productio. Quanta vero fuerit illa duratio, explicandum superest.

3.
2. Opinio a-
pud eundem
Bona. quam
tribuit Beda

Est ergo secunda sententia, quam Bonauent. refert, & attribuit Bedæ, ac problematice cum præcedenti illam approbat, lucem factam esse primo die post sex horarum moram. Quamuis enim illam moram tunc motus Solis non mensuraret, quia motus cæli nondum erat, tanta vero fuit, vt si motus diurnus Solis iam esset, sex horas in illa consumeret. Sicut quando sol quicquid Iosue 10. quies illa non potuit actu mensurari per motum Solis, & nihilominus certam durationem habuit, aptam mensurari motu Solis, quæ tunc potuit per alium proportionatum motum mensurari. Illam ergo moram tenebrarum ante productionem lucis sex horarum fuisse illa opinio affirmat. Funda-

Eius fund.

mentum eius est, quia illa prima dies non habuit mane, sed à vespere incepit, vt patet ex illis verbis, *factum est vespere, & mane dies vnus*. Ergo lux illius diei incepit à meridie in hoc hemisphærio, in quo facta est, Ergo per sex tantum horas durauit, quia verisimile est, diem illum æquinoctialem fuisse, in quo sol à meridie vsque ad occasum sex horas consumit, ergo necessarium fuit, vt totidem horis tenebræ ante creationem lucis durassent, vt primus ille dies cum sequenti nocte finire posset in puncto orientali, vt inde secundus dies inciperet, & per integram conuersionem Solis in eodem puncto perfici posset, & ita consequenter omnes dies posteriores fierent. Quod si obijcias, quia hinc sequitur primum diem non fuisse integrum, cum sex horæ partis matutine illi defuerint. Respondent, illas sex horas tenebrarum in hoc primo die computari, & ita à primo instanti creationis vsq; ad finem primi diei plenum numerum viginti quatuor horarum inueniri.

Hæc tamen opinio falso nititur fundamento dum asserit, diem illum primum non habuisse mane, nam in eisdem verbis, in quibus illud fundamentum nititur, simul dicitur, habuisse vespere, & mane: ergo non possumus propter ordinem verborum id negare, quod in eisdem verbis expellitur. Nam quod vespere, quæ posterior est, prius nominetur, non potest obitare quominus verum sit fuisse in eodem die cum mane coniunctam, cum Moyses dicat, *factum est vespere, & mane dies vnus*. Nec quia prius nominatur vespere, ideo prius in re facta est vespere: quia neque id Moyses in illis verbis affirmat, nec ex illis colligi potest, quia sæpe contingit, ordine retrogrado partes rei à posterioribus incipiendo numerari. Et efficax argumentum est, quod etiam de die secundæ, & sequentibus eodem modo dicitur, *factum est vespere, & mane dies vnus*. Et non propterea dicendum est, cæteros dies caruisse mane. Vnde sumitur secundum argumentum contra hanc sententiam, quia dies primus similis fuit sequentibus, ergo incepit mane, & in fine noctis consummatus est, sicut cæteri. Consequentia est clara, & antecedens probatur, tum quia eisdem verbis de illo sicut de alijs concluditur, *factum est vespere, & mane dies vnus*, tum etiam, quia facta luce dicitur, & diuisi lucem à tenebris, appellauitq; lucem diem, & tenebras noctem, vbi diei nomine integrum diem artificialem intelligit, vt ex Augustino supra notauimus, & ex distinctione inter ipsum, & integram noctem, factis colligitur: ergo sicut prima nox fuit integra duodecim horarum, ita prima lux integrum artificialem diem totidem horarum confecit.

Tertio displicet nobis hæc sententia, quia supponit, lucem factam primo die post instanti creationis fuisse solem. Ipsumque in meridie cepisse illuminare hoc hemisphærium, ac proinde motu primi mobilis sex horis post creationem mundi incepisse. Nam supra ostensum est orbem Solis simul cum alijs cælis in principio creatum esse, & consequenter cum illo fuisse creatum esse, ne miracula, vel nimis extraordinaria opera in illo principio facta esse dicamus: ergo non potuit sol sex horis post creationem cæli, & terræ fieri. Et sane, si Solis productio posterior tempore creatione cæli, & terræ fuisse credatur, melius quarto die, quam primo factus esse existimabitur. Quia Scripturæ verba hoc magis significant, si iuxta verborum corticem exponantur. Quod vero motus primi mobilis non tam tarde incepit, & quod sol non inchoauerit huius hemisphærij illuminationem à meridie, statim ostendimus. Deniq; quamuis Beda in Exaëmeron explicans lucem factam hoc die, dicat, *incepisse in superioribus eiusdem terre æquatoribus, quæ à nocte diurna Solis lux illustrare consuevit*, quædam

& ita tunc emicuisse, non tamen dicit, incepisse à meridiana illuminatione, nec per superiores terræ partes intelligit, partes calidiores respectu nostri supremas, sed totum hoc hemisphærium, respectu cuius paulo post aliud hemisphærium inferiores mundi partes appellat. Et iterum sic ait, *Dispositio lucis à tenebris, non solum qualitatis, sed etiam locorum distantia, lucem videlicet in superiore orbis parte diffusando, in qua humana erat conversatio futura, inferiora vero eius priscis in tenebris remanere sinendo.* Et inferius expressè dicit, *illum unum diem primò expletum regnati quatuor horarum fuisse.* Vnde non videtur Beata auctor præcedentis sententiæ, sed potius illi repugnare.

Tertia igitur opinio est, lucem factam esse post aliquam moram, seu durationem temporalem à mundi exordio, quæ mora successiva dici potest actus, vel potentia, quia certo aliquo tempore successus potuit mensurari. Addit verò hæc opinio, incognitum esse hominibus, quanti temporis illa duratio fuerit. Hæc videtur fuisse opinio Hugonis de S. Victor. in c. 6. & 9. supra citatis, & eandem significat in c. 29. & sequitur Magist. in 2. d. 13. & Peireira lib. 1. cap. 1. Gen. Et prior pars probari potest ex verbis illis de tempore ante creationem lucis scriptis, Et spiritus Domini ferebatur super aquas. Nam per illa, motio aeris, aut venti super aquas facta significatur, ille autem motus non nisi in temporali mora fieri poterat. Ratione item probatur, quia creatio mundi, & lucis productio factæ sunt in instanti, & non in vno, & eodem, ut probatum est: ergo in duobus. Sed inter qualibet duo instantia mediat tempus: Ergo inter primum instans creationis, & aliud instans productionis lucis aliquod tenebrarum tempus intercessit. Altera vero pars de incertitudine, vel potius ingnorantia quantitatis illius moræ manifestè sequitur ex hac sententia, quia illa mora antecessit primi diei initium. Vnde omnes primos sex dies antecessit: sed nullibi reuelatum est, quanta fuerit duratio ante sex dies primos si temporalis fuit, nec ex rebus, aut effectibus reuelatis colligi potest: ergo est nobis ignota.

Hæc sententia vel supponit, lucem primo die creatam fuisse corpus aliquod lucidum ad illuminandum mundum denuo tunc productum, & illo fundamento posito magnam habet verisimilitudinem, vel illo fundamento sublato, prout à nobis improbatum est, nulla sufficienti ratione suaderi potest. Vnde simpliciter verisimilius videtur, lucem factam ex vi illius imperij, *fiat lux*, immediate post primum instans creationis mundi factam esse, seu intrinsecè fieri incepisse. Probat, quia verisimilius est, motum primi mobilis factum esse intrinsecè immediatè post primum instans creationis, seu, quod perinde est, cepisse extrinsecè in ipso instanti creatoris: ergo in eodem instanti cepit hic mundus quoad hoc hemisphærium illuminari à sole. Antecedens sumitur ex D. Thom. 1. p. q. 46. a. 3. & 66. a. 4. ad 3. quatenus ibi ait tempus esse concreatum cum cælo, & terra, & tempus illud fuisse in motu calid, si supponatur primum mobile in principio creatum, ut nos supponimus, & tanquam probabilius defendimus in superiori li. c. 9. Consequentia vero probatur, quia lumen post creationem factum, non fuit, nisi huius hemisphærij illuminatio, quæ per motum Solis fieri incepit. Potuit autem sol in tali dispositione situs creari, ut immediatè post motus eius fieret, & ipse inciperet supra nostrum horizontem ascendere, & totam hanc superiorem partem illuminare: ergo ita factum esse credendum est. Probat hæc vltima consequentia (cetera enim plana sunt.) Primò quia hoc modo melius, & magis propriè saluatur, mundum fuisse creatum in principio temporis,

Suarez de opere sex dierum.

ut habet communis doctrina, quæ de hoc tempore, quod est communis, & publica mensura, melius intelligitur. Secundo, quia etiam hoc modo facilius, & melius saluatur commune axioma Theologorum, quod tempus fuerit concreatum cum Angelis, cælo, & terra, ut in dicto cap. 9. explicatum est.

Tertiò, quia etiam hoc modo melius intelliguntur loca Scripturæ, in quibus creatio mundi cum eius ornatu dicitur sex diebus facta, & consummata. Nam si prima dies solaris, & naturalis incepit extrinsecè in ipso instanti creationis, merito illud instans computatur tanquam initium primi diei, ac proinde duratio primi diei æqualis est cæteris diebus, quia indivisibile instans non auget quantitatem eius, atque ita illi dies sunt præcise sex sine vlla additione. At vero si inter initium creationis & lucis temporalis duratio intercessit, plus temporis quam sex dierum in toto illo opere consummatum est, & creatio non potest propriè dici facta in initio primi diei. Responderi solet, moram illam, quæ primum diem antecessit, breuem fuisse, & ideo totam reputari principium primi diei, & numerum dierum non augere. Sed in primis gratis dicitur fuisse breuem, cum sciri non possit, quanta fuerit, si aliqua fuit, ut etiam auctores alterius sententiæ fatentur, & bene probatum est. Ac deinde, licet illa mora brevis fuisset, nihilominus negari non potest, quin absque illa locutione dictæ, in maiori rigore, & proprietate sustineantur. Accedit quartò, quod nulla est necessitas moram illam excogitandi, quia neque ex Scriptura, neque ex ratione colligi potest. Prior pars probatur, quia, ut verba illa, *tenebrae erant super faciem abyssi*, in omni rigore vera sint, satis est, quod in aliqua reali duratione saltem momentanea præcesserint Solis illuminationem, sicut è contrario in spiritualibus Angelis verè dici potest, lumen aliquod spirituale in eis ante tenebras præcessisse, quanvis lumen illud per solum instans durauerit, quod verum erit, etiam si tale instans per coexistentiam ad nostrum tempus indivisibile cogitur. Et eadem ratione hoc satis est, ut creatio realiter dicatur antecessisse effectum lucis, quia instans temporis reale est, & in eo realiter existit aliquid, & est prius illo opere, quod in eodem instanti intrinsecè factum non est. In Scriptura autem nihil aliud inuenitur, ex quo illa diuisibilis mora colligi possit.

Altera vero pars probatur, quia illa sententia solum fundatur in ratione supra facta, quod inter duo instantia intercedit tempus, quam nos ita retorquemus, quia inter instans & tempus nulla mora ex necessitate intercedit, sed lux facta primo die non incepit in instanti per primum sui esse, sed incepit in tempore immediatè post vltimum non esse: ergo nulla mora necessariò intercessit inter creationem, & lucis productionem. Vnde opposita sententia supponit, lucem factam primo die fuisse nouum corpus lucidum & illuminans, quod secundum ordinarium cursum naturæ in instanti fieri oportebat, & ideo probabiliter colligit intercessisse moram: illo autem fundamento à nobis ablato cessat vis illationis. Lumen autem in aëre productum, licet ex se natum sit, fieri in instanti, & ita fiat, quando luminoso in instanti applicatur: nihilominus quando applicatur per motum, & ad inceptionem motus incipit illuminatio: tunc etiam ipsum lumen incipit per vltimum non esse, & consequenter non incipit simul in determinata parte aeris, vel in determinata luminis intentione, sed quacunque designata prius incepit in minori, ut est vulgare in Philosophia. Ita ergo factum credimus in prima illuminatione Solis supra hoc hemisphærium, nam potuit facile sol in tali

quantia (qua ipsa est proposita resolutio) suaderetur primo secundo.

8. Tertiò.

Eiusus præcluditur.

Quarta sua suo bipartita.

Eius prior pars ostenditur.

9. Ostenduntur posterior.

tali dispositione in nostro hemisphærio creati, ut in primo instanti suæ creationis illuminatio eius supra nostrum hemisphærium non ascenderet, sed ad lineam nostri horizontis pertingeret, & ibi terminaretur intrinsece, & ultra non procederet. Ita ergo creatus est, ut statim dicam, & ita immediate post per motum successivæ cepit hoc hemisphærium illuminari, & ideo non fuit necessarium ut aliqua temporalis mora intercederet. Et hoc ipsum servata proportionem dicere tenentur auctores contrariæ sententiæ de nube, seu corpore lucido à sole distincto, quod in hoc die, & in alio instanti post creationem celi & terræ productum esse existimant, nam inter productionem illius & illuminationem successivam huius hemisphærij non ponunt aliquam moram, quia immediate postquâ factum est, cepit moveri, ad illuminandum hoc hemisphærium, ut ex sequenti puncto patebit. Quod ergo ipsi dicunt de hoc corpore lucido, nos de sole affirmamus, quia ab illo, primam huius orbis illuminationem processisse credimus, & illius productionem non ad effectum lucis, sed ad creationem celi pertinuisse existimamus.

10. *Dubitatio 2. principalis.* Atque ex his ferè expeditum est aliud dubium, quod hic tractari solet de loco seu situ orbis, in quo sol, vel corpus illud, quod primo illuminavit hoc nostrum hemisphærium, respectu illius creatum est, & consequenter quale fuerit lumen primo productum in hoc hemisphærio, & cum qua proportionem per totum illud fuerit diffusum, nam hoc posterius cum illo priori coniunctum est. In quo puncto tot possunt opiniones, & modi dicendi excogitari, quot situs Solis respectu huius hemisphærij possunt apprehendi, ut sunt, Oriens, Meridies, Occidens, & alij inter hos medij, qui in infinitum multiplicari possunt. Nihilominus tamen de duobus tantum sunt probabiles opiniones, quia de ceteris nulla inuenta est ratio probabilis, ad credendum in aliquo illorum situm factum esse solem, seu illuminantem lucem, quæcunque illa fuerit, incepisse.

11. *1. Opinio a. apud Bonau.* Prima opinio est, lucem illam seu nubem creatam fuisse in meridie. Ac proinde statim perfecte illuminata totum hoc hemisphærium, uniformiter difformiter omnes eius partes illuminans cum ea proportionem, quæ id nunc facit meridiano tempore. Hanc refert, & probabilem putat Bonavent. supra, & tribuit illam Bedæ, qui certè in Examer. illam non docet, si attentè legatur, solet etiam tribui August. 4. Gen. ad lit. & Chrys. hom. 2. & 3. in Gen. Sed neque apud illos eam inuenio. Illam tamen supponit Egid. in suo Exaem. p. 1. c. 16. Fundamentum præcipuum huius sententiæ est supra tactum, quod prima dies incipit à vespera. Congruentia verò est, quia opera Dei sunt perfecta, & ideo conveniens fuit primum diem incipere à perfecta luce, quæ est meridiana. Vnde cum fuerit etiam congruum, hanc perfectionem observasse Deum respectu huius hemisphærij, in quo paradysus terrenalis futurus erat, verisimile etiam est, in hoc hemisphærio solem, & diem à meridie cepisse.

Præcipuum illius fund. & congruentia. Reiectur 1. Hæc vero sententiæ à nobis defendi non potest. Primum quia credimus, corpus illud luminosum, quod primum diem effecit, non fuisse aliud à sole, & solem fuisse creatum cum sua luce in primo instanti, in quo tenebræ erant in hoc hemisphærio: ergo non potuit incipere esse in meridiano puncto supra hoc hemisphærium. Secundo, quia diximus, primum diem incepisse immediate post instans creationis in suo intrinseco esse, seu extrinsece in ipsomet instanti creationis, ac proinde fuisse integrum diem naturalem ab ortu Solis usque ad initium alterius diei completum: ergo non potuit sol, vel aliud corpus loco eius, lucere incipere ab instanti meridiano: ergo nequillo situ creatus est.

Reiectur 2. Reiectur 3. Propter hanc ergo difficultatem prima opinio de illis aquis fuit, non esse corporales, sed spirituales.

Est ergo secunda opinio, quæ affirmat, creatum fuisse solem in parte orientali huius hemisphærij, ut inde illud illuminare inciperet. Quæ sententiæ solet tribui Augustino, qui eam insinuat primo Genes. ad litteram capite quarto, & sexto, quamvis expresse non loquatur, magis eam significant Beda in Exaemeron, & Hugo de Sancto Victore libro primo de Sacram. parte prima capite 6. & 29. & sequitur Perei in Gen. & novissime August. Torniel. in Annalib. sacris tom. primo in expositione primi diei numero quinto, & sexto. Et mihi etiam placet hæc sententiæ, quæ intelligenda est modo in præcedenti puncto explicato. Et ita ex dictis satis probata est. Neque obstat fundamentum alterius sententiæ, quia iam supra dictum est, non esse necessarium, ut primus dies à vespera incepit, quia prius nominata est, in illis verbis, *Factum est vespere & mane* d. v. n. quia eodem modo ceteri dies referuntur. Vnde rectè dixit Basil. homilia secunda in Exaemeron, nominatam esse prius vesperam, quia est finis diei, utique artificialis, & postea mane, quia est finis noctis, ut hinc constaret, in illo primo die naturali artificialem diem integrum præcessisse, & noctem etiam integram subsecutam fuisse. In quo Basil. multum nostræ sententiæ fauet. Ad congruentiam vero dicimus, meliorem ordinem fuisse, ut primus dies ab initio diei inciperet respectu istius hemisphærij, quo, & conditus paradysus, & primus homo creatus est. Et hoc magis pertinet ad perfectionem operum Dei. Nam sol in quocunque situ fuerit creatus, perfectus factus est. Et primus etiam dies qui fuit veluti proprium opus eiusdem diei, ut supra dixit Ambrosius, perfectus fuit simul cum divisione diei à nocte, in qua huius diei opus terminatum est. Et ita obiter constat, quomodo huius diei opus per totum spatium vnius diei paulatim fuerit factum, quia per vnam integram conversionem Solis consummatum est.

CAPVT IV.

Quæ fuerit aquarum divisio secundum diem facta.

Opus secundæ diei his verbis Genes. primo refertur. *Dixit quoque Deus, Fiat firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis. Et fecit Deus firmamentum, divisitque aquas, quæ erant sub firmamento ab his, quæ erant super firmamentum, & factum est nomen, vocavitque Deus firmamentum calum.* In quibus verbis duo opera insinuantur, vnum est effectio firmamenti, & aquarum divisio, quæ ita sunt connectæ inter se, ut vix possit vnum sine alio explicari. Nihilominus tamen ad maiorem claritatem de illis sigillatim dicemus, ea, quantum fieri poterit, distinguendo. Et quamvis effectio firmamenti prius referatur, nihilominus prius de aquarum divisione dicemus, quia finis fuisse videtur, propter quem firmamentum constitutum est. Circa divisionem autem aquarum duo explicanda occurrunt. Vnum est, quales fuerint illæ aquæ, aliud est, qualis divisio inter eas facta fuerit. In priori puncto, quoniam ex illis aquis, quædam dicuntur mansisse sub firmamento, & aliæ supra firmamentum, de prioribus, certum est apud omnes fuisse aquas elementares, seu ipsum aquæ elementum, quod tunc totam terram tegebat, ut nos credimus. De aquis autem, quæ supra firmamentum posite sunt, aut permanserunt, magna est difficultas quia illud firmamentum vocatum est calum: supra calum autem non apparet, quæ aquæ mansisse potuerint, & usque hodie in loco illo durare.

Propter hanc ergo difficultatem prima opinio de illis aquis fuit, non esse corporales, sed spirituales.

SVARE
de Angel
re 6. d. 1. r. u
anima

DD. V.